

Kristian Novak: *Črna mati zemla*
Dramatizacija: Tomislav Zajec
Redateljica: Dora Ruždjak Podolski
Zagrebačko kazalište mladih
Premijera: 1. travnja 2017.

Foto: Marko Erićević

Mario Kovač

GORKI PLODOVI GNJEVA

Premisa za kvalitetnu predstavu je kvalitetna dramatizacija Tomislava Zajeca koji je uspio "ukrotiti" razbarušeno fabularno tkivo Novakovog romana

O fenomenu meteorskog književnog uspjeha Kristiana Novaka već ste mogli obilato čitati na stranicama našeg časopisa, ali i u brojnim drugim tiskovinama te elektroničkim medijima. Za tržišno malu književnost poput hrvatske, u kojoj se kvalitetni romani objavljeni unutar godinu dana najčešće mogu pobrojati na prste ruke, sama činjenica da se gotovo niotkuda pojavi novo autorsko ime te zatim u vrlo kratkom roku isporučiti dva uspješna romana, prepoznata i od strane kritike i od strane publike, ravna je usporedbi s rijetkim pojavljivanjima kometa u astronomiji. A njihova brza i kvalitetna

kazališna uprizorenja čak ulijevaju nadu kako očito postoje ljudi unutar kazališnih krugova koji prate recentna kulturna događanja ne robujući isključivo ziheraškim reper-toarnim odlukama. Uostalom, povijest ispreplitanja hrvatskog romana i kazališnih dasaka uglavnom je donosila dobre rezultate.

U slučaju predstave *Črna mati zemla* premisa za kvalitetnu predstavu je, prije svega, bila kvalitetna dramatisacija Tomislava Zajeca, jednog od vodećih domaćih dramskih pisaca, koji je uspio "ukrotiti" razbarušeno fabularno tkivo Novakovog romana logičnim kraćenjima te ponekim preslagivanjem redosljeda. Roman je to koji glavnog junaka,

Nataša Dorčić, Doris Šarić Kukuljica, Nikola Ljutić, Urša Raukar

Damir Šaban

Matiju Dolenčeca (Adrian Pezdirc), vodi kroz nekoliko različitih vremenskih slojeva podsjećajući strukturom na Prousta, ali s mnogo gorčim kolačićem.

Predstava započinje Matijinom zagrebačkom svakodnevicom te njegovim neuspjelim spisateljskim nastojanjima

zbog čega pati njegova ljubavna veza s djevojkom Dinom (Mia Biondić). U tim dijelovima predstave, dvoje glumaca striktno se drži naturalističkog stila glume kakav i očekujemo od dvoje urbanih mladih dramskih likova. No, vrlo brzo nas kompleksna struktura romana i predstave vode

iz suvremenog Zagreba do Međimurja u različitim fazama tranzicije, u kontekst narodnih običaja i legendi koji predstavljaju okidače pojedinih događaja. Ono mirno, elegično

Međimurje predstavlja Matijina obitelj, prije svega Majka i Baka u sjajnim izvedbama Doris Šarić Kukuljice i Urše Raukar. Prepoznatljivi motivi seoskog života počinju dobi-

vati tamne tonove uključenjem u društveni život sela, pri čemu se dojam licemjernosti susedljana dodatno pojačava karikiranim prelaskom iz jed-

nog društvenog sustava u drugi, čime se ujedno i radnja smješta u konkretne godine. Licemjernost ne zaobilazi ni samog Matiju jer njegovo nježno prijateljstvo s Franjom (Dado Čosić) dolazi na kušnju kada Franju na zub uzmu ostala djeca te ga izoliraju i izrukuju onako podlo i zločesto kako samo djeca to znaju. Izolirani i povrijeđeni Franjo privremenu utjehu nalazi u društvu nogometnog trenera Horvata (Danijel Ljuboja), no uskoro na površinu izranjaju mračni trenerovi motivi i čitava priča klizi u neizbježnu i mučnu propast.

Ne ulazeći dalje u detalje priče, kako ne bih otkrio previše sadržaja, onima koji će predstavu tek gledati, valja naglasiti kako je redateljica Dora Ruždjak Podolski vješto isplela mrežu međusobnih odnosa likova te posebnu pažnju stavila na ritam odvijanja događaja koji neminovno podsjeća na hod na stratište. Glumački ansambl igra odmjerenom, međusobno se prate i slušaju zavidnom koncentracijom te svatko od njih dobiva i potreban glumački prostor za vlastitu minijaturu. U kratkim rezovima precizno se pokazuje kako je zakazao sustav, bilo u obliku prefriganog Svećenika (Damir Šaban), dvolične Učiteljice (Suzana Nikolić) ili same Franjine obitelji. Važno je naglasiti kako dosta glumaca igra dvije ili više uloga transformirajući se ne toliko kostimski koliko glumačkom kreacijom. Pritom treba istaknuti Zorana Čubrila koji je odigrao niz upečatljivih, pretežno očinskih, rola.

Par prizora ostalo mi je u posebnom sjećanju. Prije svega, uporaba etnografskih elemenata maski u završnici prvog dijela predstave koji najavljuju mrak koji slijedi nakon pauza. No, vizualno, a i glumački, valja izdvojiti prizor na jezeru u kojem skoro skonča zamađijani Dejan u sjajnoj izvedbi Jasmina Telalovića. Scenografsko rješenje Stefana Katunara u tom je trenutku dodatno pojačalo ionako efektan prizor kao, uostalom, i tijekom ostataka predstave kada je izbjegao zamku doslovnosti. Kostimi Doris Kristić praktični su i ne odvlače pažnju od priče, a scenska glazba Stanka Kovačića je nenametljiva i naizgled neprisutna, a zapravo suptilno pomaže u stvaranju napetosti što je odlika kvalitetnog rada i pripreme.

Kada bih morao cjepidlačiti i tražiti neku manu predstavi, to bi možda moglo biti hrvanje pojedinih glumaca s međimurskim govorom. Iako je očito uloženi velik trud u taj aspekt predstave, neki glumci su kapitulirali pred tom teškom sjevernjačkom melodijom. Možda to ne bih ni primijetio da nisam napola Međimurac pa mi je sada konačno jasno zašto se Dubrovčani toliko bune kad neki purger zaigra "njihovog" Držića. Šalu na stranu, ipak mi je bilo drago čuti međimursko narječje u kazalištu a da predstavu

ne izvode Pinkleci. Dapače, neki glumci su nadvladali tu prepreku i zazvučali sasvim autentično, pri čemu su se isticali Barbara Prpić te ranije navedeni Damir Šaban i Urša Raukar.

Struktura predstave vraća nas u konačnici na prekinutu vezu, današnjicu koja je uništena grijesima mladosti, ali sa sobom donosi i pitanja autentičnosti te istinitosti priče kojoj smo upravo svjedočili. Lik Matije čitavo vrijeme balansira između dviju potpuno različitih istina o sebi, a gledatelju prepušta da iz razlomljenih komadića slaže neku novu "istinu". Predstava je ovo koja od gledatelja zahtijeva intelektualni napor te posvećenost gledanja, a zauzvrat nudi gorke kolačiće, plodove gnjeva nakon kojih možda ni nema iskupljenja.

Dado Ćosić

Suzana Nikolić